

תמונת מצב - פליטות אוקראיניות בישראל

פברואר 2026

"פעם היה להן לא נעים לבקש לבוא לקחת אוכל. כשהייתי בעבודה אז הצעתי ואמרו 'לא תודה, לא צריך'. עכשיו - גם כשאני בחופש שואלים אותי 'מתי אפשר לבוא לקחת קצת?'"

(אוליאנה, רכזת תחום אוקראינה בא.ס.א.)

בישראל ישנם כ-23,000 אנשים ובעיקר נשים בעלי אזרחות אוקראינית שאינם זכאי שבות.¹ כולם שוהים כאן כחוק ומוגנים באופן קבוצתי מפני הרחקה בשל סכנת החיים שידוע שנשקפת להם במדינת מוצאם. רובם הגדול - נשים וילדיהן הנמלטים מהמלחמה בארצם, ולכן יכוננו בנייר זה בלשון נקבה.² ארבע שנים מאז הפלישה הרוסית לאוקראינה ושנתיים לפרוץ המלחמה בישראל - כ-23,000 נשים וילדיהן מוצאות את עצמן ללא מעמד מוסדר של פליטות, ללא זכויות בסיסיות סוציאליות וללא ודאות לגבי המחר. הפליטות מהמלחמה בארצן וההתמודדות עם מלחמה נוספת בישראל - [מעמיקות](#) בצורה אקוטית את הפגיעות שהן חיות בה כבר ארבע שנים. המלחמה בישראל לא רק מחזירה ומעלה מחדש את הטראומה שממנה ברחו, אלא גם גבתה מהקהילה באופן טרגי חיי אדם, קורבנות ומשפחות שמצאו את מותן במערכה מול איראן במאי האחרון.

אף שבחודשים הראשונים להגעת הנשים וילדיהן, מדינת ישראל סיפקה להם מעטפת סיוע בסיסית (שירותי בריאות, תווי מזון וסיוע בדיוור במקרי קיצון), אלה הצטמצמו במהרה עד שלא נותר מהם דבר. במקביל, הסיוע שניתן לפליטות על ידי קרובים ומתנדבים (בביגוד, מזון וקורת גג) התדלדל והלך במהלך 4 השנים שבהן הן נתלו בקרוביהן באופן כמעט מוחלט. במילים אחרות, הזמן שחולף כשהן ללא מעמד - מותיר אותן חשופות בהתמודדות עם המציאות שלהן כפליטות. ההחמרה במצבן ההומניטרי ניכרת ומורגשת גם בא.ס.א. מאז ה- 7.10 חל גידול של כ-70% בפניות לסיוע.

להלן יפורטו התחומים המרכזיים של המדיניות המתנכרת כלפי הנשים וילדיהן לפי הסדר הבא: בריאות, סטטוס חוקי, תעסוקה, בנקאות, חינוך וילדים, מזון, דיור, סחר בבני אדם, בריאות הנפש, תפיסה ציבורית שגויה על אודות מצב המלחמה באוקראינה.

¹ כ-14,000 מהם נמלטו לכאן מאז ה-24.2.2022, וכ-19,000 היו כאן לפני מועד זה מסיבות שונות כמהגרי עבודה, מבקשי מקלט או מהגרים חסרי תיעוד.
² ע"פ נתוני רשות האוכלוסין וההגירה מ-31.7.24 כ-65% מהם נשים.

מעמד

ביום 7.2.24 נקבע ע"י השופטת מיכל אגמון גונן, שרשות האוכלוסין וההגירה תנפיק לכלל אזרחי אוקראינה השוהים בישראל תחת ההגנה הזמנית, וכל עוד ההגנה הזמנית בתוקף, אשרה מסוג 2א5, וזאת לא יאוחר מיום 3.3.24. אולם, כמעט שנתיים מאז שניתן פסק הדין, וע"פ הנתונים שניתנו לפורום ארגוני הפליטים ב-31.7.24, רק כ-1,750 פליטים אזרחי אוקראינה מחזיקים באשרה זו. גם אשרה זו אינה מעניקה זכויות או ודאות וגם היא מחודשת אחת לתקופה. כפי שיוסבר בהמשך, החיים במעמד של "תיירת", כמעט ארבע שנים, ללא אשרת שהייה פיזית מגבירים את הסיכון של הנשים להעסקה פוגענית וניצול. כך, הן מתקשות במציאת עבודה ודיוור, ומוגבלות בנגישות לשירותים בנקאיים או ציבוריים.

ושוב, כמעט ברגע האחרון, כאשר אשרות שהייה עומדות לפוג ([למרות פניות חוזרות ונשנות למשרד הפנים](#)) - החליטה המדינה להאריך אותן לשלושה חודשים בלבד (!), צעד שלא מאפשר לנשים הללו טיפה של וודאות. למעשה, נכון לתאריך 17.12.25 משרד הפנים החליט על הארכת ההגנה הקבוצתית כך שאשרת שהייה בישראל עבור נשים אלו תימשך מה-1.1.26 עד ה-31.3.26. זאת בניגוד לאירופה וארצות הברית שם הוארכה ההגנה הקבוצתית לאוקראינים לעוד שנה או שנתיים לפחות. מדינת ישראל מוסיפה להתעמר בנשים וילדיהן כאשר מותירה אותן זמן רב כל כך "באוויר".

אם לא די בכך, במשך מספר חודשים קיימות תקלות חוזרות ונשנות באתר רשות האוכלוסין וההגירה, אשר פוגעות באופן ממשי בחיי היומיום של הנשים, מקשות עליהם לקבל מידע בסיסי וחיוני בנוגע למעמדם ולמצבן הכלכלי ומונעות מהם להתנהל באופן תקין מול מעסיקים: אתר משרד הפנים החדש, חוסם אותן מן האפשרות לראות ולהציג את הסטטוס החוקי שלהן בישראל, שכן דורש תוקף של פקיעת ויזה על מנת להזדהות - תוקף שאין להן. כך, הן מנועות מלהציג למעסיקים אישור המוכיח כי מותר להן לעבוד באופן חוקי. מדובר בחסם תעסוקתי נוסף שמשתית עליהן משרד הפנים. למרות פניות חוזרות ונשנות לרשות האוכלוסין ולמשרד הפנים התקלה טרם תוקנה.

עוד בשבועות האחרונים, לקראת השנה החמישית שהן נאלצות לשהות בישראל כפליטות, נשים רבות בגילאי עבודה החלו לקבל הודעות זימון לשימוע ממשרד הפנים. ההודעות הללו עוררו בהלה ומצוקה גדולה, במיוחד כשהמצב באוקראינה נותר על כנו והן ממתנות לעדכון על חידוש ההגנה הקבוצתית. כעת כאמור האריכו להן את ההגנה מפני הרחקה לשלושה חודשים בלבד, וזאת בניגוד למגמה העולמית (כאמור בארצות-הברית ובאירופה האריכו לשנה או שנתיים לפחות).

בריאות

מנתונים שנאספו במחקר על עוני ואי ביטחון תזונתי בקרב פליטים בישראל שנערך ע"י א.ס.א. ומכון אדוה במהלך שנת 2025, עולה כי כ-65% מהמשיבים מוותרים על טיפול רפואי עקב מצבם הכלכלי ורק כ-56% מהנשים מבוטחות בביטוח רפואי (לפי המחקר כ-80% מהילדים מבוטחים בביטוח בריאות כלשהו). פליטים שמגיעים כיום לישראל, נאלצים להמתין 27 חודשים טרם יהיו זכאים לקבלת ביטוח בריאות.

המדיניות שננקטה בארבע השנים האחרונות כלפי הפליטות האוקראיניות מאופיינת בעמימות והחלטות של הדקה ה-90 ומותירה את המוחלשות ביותר בחברה במצב תמידי של אי-ודאות. כך, למשל, בתחילת חודש אוגוסט 2023, הופסק במפתיע הסדר שירותי הבריאות והוביל [לעצירה פתאומית של טיפולים רפואיים ולסיכון חייהם של מטופלים](#). רק לאחר מאבק ציבורי, לחץ מצד ארגוני החברה האזרחית ושגרירות אוקראינה, כמו גם הגשת עתירה משפטית - חודש ההסדר עד סוף שנת 2023. בחודש ינואר 2024, רק בעקבות עתירה משפטית נוספת, חודשו פעם נוספת שירותי הבריאות - עד ל-31.3.24. בעקבות העתירה של ארגוני החברה האזרחית נתן בית המשפט ביום 27.3.24 צו ארעי, המורה למדינה להמשיך בכיסוי הביטוח לטיפול רפואיים שכבר החלו או נקבעו עבור פליטי אוקראינה אשר חוסים תחת מדיניות אי הרחקה. [בפועל המדינה לא כיבדה את צו הביניים](#) ולא סיפקה את שירותי הבריאות שניתנו בעבר עד להחלטה בעתירה.

בתשובה לעתירה זו ולעתירה נוספת שהתנהלה בנושא מתן גישה לביטוח בריאות לקשישים אריתראים, התקינה המדינה את "[תקנות ביטוח בריאות ממלכתי \(הסדרים לעניין רישום בקופת חולים ומתן שירותי בריאות לנמצאים בישראל שאינם מבוטחים לפי החוק\), התשפ"ד-2024](#)". התקנות עצמן מחריגות את כלל מבקשי המקלט בין הגילאים 60-18 כך שהן מדירות את מרבית אוכלוסיית הפליטות האוקראיניות. ההחרגה נובעת מתוך התפיסה שלפיה כל מי שנמצאת בגילאים הללו אמורה לעבוד ולקבל ביטוח בריאות מהמעסיק שלה. אין בתקנות התייחסות למי שאינה יכולה לעבוד (לרוב בעקבות מצב רפואי או היעדר מסגרות חינוכיות לילדים), ואין התייחסות למצב ההעסקה הפוגענית של תלות במעסיק על מנת לקבל גישה לביטוח בריאות.

כמו כן, גם מי שהיה זכאי להירשם לתקנות הבריאות (ילדים וקשישים) נתקל בקשיים רבים בהרשמה ובתקלות בירוקרטיות שקשורות בסינכרון בין קופת חולים לאומית שמספקת את הביטוח החדש לבין רשות האוכלוסין. למרות שתקנות משרד הבריאות בתוקף כבר למעלה משנה וחצי, פליטים ופליטות מאוקראינה נתקלים בקשיים משמעותיים בקבלת ביטוח רפואי, במיוחד לילדים ולמבוגרים מעל גיל 60. כמו כן, יש קושי מרכזי במימון ביטוח הבריאות בשל העלויות הגבוהות לילדים ולמבוגרים: 145 ש"ח לכל ילד פר חודש ללא תקרת תשלום (כלומר, אם לשלושה ילדים תשלם 435 ש"ח), ו-335 ש"ח למבוגר לחודש. ע"פ נתונים של קופת חולים לאומית מדצמבר 2025, רק 447 קטינים אוקראינים ו-1,107 מבוגרים (מעל גיל 60) אוקראינים מבוטחים בביטוח הבריאות שמוצע במסגרת תקנות הבריאות. אמנם מרפאת ביקור רופא בחולון מספקת שירותי בריאות לפליטים/ות, אך היא אינה מיועדת למתן טיפול ממושך, אינה נגישה למי שאינו גר/ה באזור ועלויות הטיפול בה גבוהות (בדיקת דם יכולה להגיע לעלות של מאות שקלים).

בנוסף, על פליטים אוקראינים שנכנסו לישראל לאחר חודש ינואר 2024 חלה תקופת אכשרה של מעל שנתיים טרם יוכלו לקבל זכאות לביטוח בריאות. על כולם/ן - קשישים, חולים, תלויים בדיאליזה או מתמודדות עם הריון בסיכון - נגזרת תקופת המתנה של לא פחות מ-27 חודשים עד שיוכלו להיות מבוטחים ומטופלים. המציאות הזו מותירה א/נשים להידרדרות בריאותית ידועה מראש בקצב אקספוננציאלי. למותר לציין כי פרט לפגיעה בחולים עצמם, הדבר גם צפוי להעמיס בסופו של דבר על המערכת, שתצטרך לקלוט בחדרי מיון אנשים במצבי גסיסה, רק כדי לייצב אותם ולשחרר אותם - חולים - חזרה לקהילה.

תעסוקה ושירותים בנקאיים

מאז שהגיעו ארצה, כמעט 4 שנים שאין לפליטות אישורי עבודה מסודרים להציג למעסיקים. במקום להסדיר את העסקתן ולהעניק להן אישורי עבודה, הוכרזה לגביהן מדיניות "אי-אכיפה" - בדיוק כמו המדיניות "הזמנית" והמתמשכת שהוכרזה לגבי הפליטים מאפריקה (עוד בינואר 2011, ונמצאת בתוקף עד היום). משמעות הדבר היא שאין לפליטות האוקראיניות אישורי עבודה, אך הן רשאיות לעבוד ללא כל אמצעי אכיפה נגדן או נגד מעסיקיהן. זאת, כל עוד ההגנה הקבוצתית עליהן נמשכת.

מדיניות "אי אכיפה" היא מדיניות מעומעמת שמותירה פרצות רבות לניצול, שלילת זכויות עובדים, תנאי עבדות וסחר בבני אדם. כמו כן, היא מגדילה את הקושי במציאת עבודה. לפי נתונים שנאספו בא.ס.א. בתחילת שנת 2026, מתוך מדגם של כ-110 נשים רק כשני שלישים מהן מועסקות באופן רשמי, כלומר שליש מהנשים מועסקות באופן לא חוקי, נטולות הגנה וזכויות סוציאליות. חלקן נאלצות לעבוד בכמה עבודות - גם חוקיות המציעות ביטוח בריאות, וגם לא חוקיות להשלמת שכר). גם לפי הנתונים שנאספו בשנת 2024 בא.ס.א., 39% מהפונות האוקראיניות אינן עבדו ו-26.2% מהפונות הועסקו באופן "לא חוקי". אף שיש להן אישור לעבוד באופן חוקי, מעסיקים רבים מסרבים להעסיקן בשל היעדר אשרות עבודה רשומות בדרכוניהן. מעסיקים אינם מכירים את הנהלים, מה שמקשה על הנשים למצוא עבודה ולהתפרנס. כיוון שהמדינה מעמירה עליהן כל כך הרבה קשיים תעסוקתיים, הן נדחקות לעבוד בצורה לא חוקית ולהיות חשופות למצבי ניצול ולסחר.

בפועל, רוב הנשים (שיכולות לעבוד) עובדות בטיפול או בניקיון. מקצתן עובדות בחנויות. אלו שלא מועסקות בצורה חוקית על ידי המעסיק, כמעט תמיד נתקלות בבעיות עם קבלת השכר. מאז פרוץ המלחמה בישראל ב-7.10.23, פליטות רבות איבדו את מקום עבודתן בניקיון מסעדות, בתים ועוד. נשים שהן גם אימהות בפועל אינן יכולות לעבוד לפרקים ארוכים: בין אם בעקבות מלחמה, מסגרות חינוך סגורות או מחלות של הילדים, הן נשארות עם הילדים ללא יכולת לפרנס. אובדן ההכנסה והיעדרה של רשת ביטחון כלכלית-סוציאלית, מגבירים את הסיכון של הפליטות האוקראיניות וילדיהן - קבוצה הנמצאת ממילא בסיכון כפול - לאי ביטחון תזונתי קיצוני, ואף פינוי עקב חוסר יכולת לשלם שכר דירה.

גם הגישה לשירותים בנקאיים ממשיכה להוות אתגר עבור רובן ככולן. בנקים וסניפים רבים מסרבים לפתוח עבורן חשבונות בנק, מה שמגביל את יכולתן לנהל חיי יום-יום תקינים, וזאת בניגוד להנחייה

[הברורה של המפקח על הבנקים](#). על פניו ניתן לפתוח חשבון בנק עם שני מסמכים הכוללים תמונת פספורט כמו רשיון נהיגה, דרכון, או ת.ז. אוקראיני. הלכה למעשה, הרוב הגדול של הפונות נתקלות בסירוב לפתוח חשבון כי הפקידים (בדומה למעסיקים) פוגשים במדיניות המעומעמת ולא תמיד בטוחים מה חוקי לעשות בעצמם.

כך, פעולה בסיסית כמו מציאת עבודה או פתיחת חשבון בנק הופכת לפעולה התלויה ברמה הפרסונלית: רק אם יש למעסיק/לפקיד רצון טוב, סבלנות וזמן לבחון את הנהלים ולהבין את הסטטוס החוקי המורכב - הדבר יסתייע.

גם הארכת ההגנה מפני הרחקה לשלושה חודשים בלבד הובילה לפגיעה ביכולת התעסוקה של הפליטות. פונות של א.ס.א. מעידות כי מעסיקים רבים הוציאו הודעות פיטורין בעקבות הארכת ההגנה קצרת המועד. כך מדיניות רשות האוכלוסין ומשרד הפנים דוחקת את הפליטות להעסקה פוגענית לניצול ואף לסחר זמנות הישרדותית.

ילדים וחינוך

על פי ההערכות, כ-3,000 ילדים אוקראינים הגיעו לישראל מאז פרוץ המלחמה באוקראינה. זאת, כאשר ילדים ששהו בארץ 3 חודשים ויותר, יכולים להירשם במערכת החינוך הציבורית. לפי מחקר פנימי שנערך בשנת 2026 באמצעות שאלונים בא.ס.א., בקרב כ-110 אימהות פליטות אוקראיניות (לשניים או שלושה ילדים במשפחה), עולה כי כמעט כל הילדים מבקרים בבתי ספר, כאשר שליש מהם נאלצים ללמוד במקביל גם בבית ספר ישראלי (באופן פרונטלי) וגם בבית ספר אוקראיני (אוניין).

זאת, משום ילדים המתחנכים בבתי ספר ישראליים, לעתים קרובות יושבים בכיתה מבלי לדעת לדבר, לקרוא, או לכתוב בעברית, ומבלי לקבל שום תגבור שפתי או ליווי חינוכי מותאם. באופן דומה, גם מהשאלונים שהפצנו בשנת 2024 עולה כי 42.1% מהילדים הלומדים במערכת החינוך הישראלית, לא מקבלים סיוע או תגבור בשפה העברית, גורם שמקשה על שהותם בכיתה ברמה הרגשית (ערך עצמי), התקשורתית (היכולת להתחבר לילדים ישראלים/ לתווך קשיים אישיים כמו התמודדות עם בריונות), והמקצועית (היכולת ללמוד). השפה היא חסם מרכזי גם באינטראקציה של האימהות עם הצוותים החינוכיים במוסדות הלימוד. **4 שנים אחרי הגעתם לארץ, פערי השפה נותרו על כנם בשל היעדר בתגבור נכון מלכתחילה.**

כמו כן, ילדים מסוימים מנועים מלהגיע לבית הספר בגלל שהם **סובלים מבריונות והטרדה** מצד ילדים אחרים - מצוקה שגוברת בשל היעדר תיווך הולם מטעם צוותי החינוך. להלן מקרה אחד שסיפרה עליו אוליאנה, רכזת תחום אוקראינה בא.ס.א.:

"יש תמיד בכיתות ילדים מרוסיה וגם מאוקראינה וזה תמיד בעייתי ולפעמים גם יש "בולינג" [בריונות]. יש לי ילדה [פונה] שלא רצתה לדבר בכיתה ברוסית בכלל, מדברת רק אוקראינית, אנגלית וקצת עברית. היא לא הסכימה לדבר רוסית אחרי ש[הילדים] הרוסים הכריחו אותה. אז הם [צוות בית-הספר] עזרו לה לסיים לימודים מהר כי היא לא

יכלה להגיע לבית הספר. פשוט אמרו לה 'בואי, אל תגיעי לבית ספר, נסגור לך את הלימודים, אפשרו לה לצאת. היא סיימה בית ספר באוקראינה וקיבלה שם תעודה... אז הם שיקרו ואמרו שהיא גם סיימה בישראל'."

עם זאת, קיימת שונות ביחסן של רשויות מקומיות כלפי ילדי פליטות אוקראיניות, כמו גם שונות בין בתי ספר שונים ברחבי הרשות. למשל, בבית ספר אחד בבת ים, לא ניתן תגבור בעברית לילד בנימוק שתגבור כזה לא ניתן ל"תיירים"; ובבית ספר אחר בבת ים כמו גם בפתח תקווה, סורבה קבלתו של ילד ללימודים. יש אימהות המתגוררות כאן בתלישות כפליטות ומתקשות לצאת, לעבוד ולפרנס את משפחותיהן, משום שילדיהן לא משתתפים במסגרות הבוקר והצהריים של חינוך חובה.

מזון ודיור

עם פרוץ המלחמה באוקראינה נדרשו הפליטות שהגיעו לישראל להתארח בבתי אזרחים ישראלים, והמדינה סיפקה פתרונות דיור רק במקרי קצה. עם חלוף הזמן, חלק נרחב מהמארחים והמשפחות לא יכול עוד לארח את הפליטות והמדינה חדלה מלספק פתרונות דיור, גם לא במקרים אקוטיים. פליטות רבות נאלצות אפוא לחפש דיור בשכירות, אך משום אשרות השהיה קצרות הטווח שניתנו להן עד כה (האחרונה כאמור - לשלושה חודשים בלבד), הן נתקלות לעיתים קרובות בקושי בשכירת דירה. לצד זאת, דמי השכירות בישראל גבוהים במיוחד ומטילים עליהן נטל כלכלי שלא כולן יכולות לעמוד בו. חסמים נוספים העומדים בפניהן הם היעדרם של פנקס צ'קים וערבים (קרובים שיערבו). בתוך כך, משפחות רבות של פליטות מאוקראינה שוכרות כיום דירות ביחד, וחיות בצפיפות עם ילדיהן. חלק מהנשים העובדות מקבלות לעתים אפשרות ללון במקום העבודה (למשל כמנקות במפעל), ולעתים כמה עובדות מתקבצות יחד כדי לשכור חדר לכולן.

נתונים מהמחקר של "א.ס.א." ו"אדוה" משנת 2025 המוזכר לעיל, מראים כי נשים אוקראיניות משלמות כ-70% משכרן על שכר דירה, כאשר הספרות המחקרית בתחום מתייחסת לשיעור הוצאה על דיור של יותר מ-30% מההכנסה הפנויה כ"מגורים שאינם בהישג יד". עוד מלמד המחקר, שהשכר הממוצע של נשים אוקראיניות עומד על 5600 ש"ח ו-79% מהן חיות בעוני. כמו כן, רק כ-30% מתוכן חיות בביטחון תזונתי, כ-50% באי ביטחון תזונתי מתון, וכ-20% באי ביטחון תזונתי חמור. כך גם מהשאלונים שהעברנו בא.ס.א. בתחילת שנת 2026 בקרב 110 נשים, עולה כי מחציתן מעידות על היעדר יכולת כלכלית לשמור על תזונה מאוזנת.

סחר בבני אדם, זנות הישרדותית

[דוח הסחר בבני אדם של משרד החוץ האמריקאי לשנת 2025](#) השאיר את מדינת ישראל בדירוג 2 בשנה החמישית ברציפות, תוך שתיאר כיצד מעמדם העמום של מבקשי ומבקשות מקלט בישראל חושף אותם לניצול והסללה לזנות הישרדותית. בדוח תוארה גם פגיעותן של פליטות אוקראינה שנמצאות בישראל לסחר. כבר בסוף שנת 2022, נראה גידול במקרים של פליטות המוצאות עצמן במצבים קשים של סחר וזנות הישרדותית. כבר בשנת 2023 המרכז עבור פליטים

אוקראינים בתל אביב מיפה כ-850 נשים הנמצאות בזנות הישרדותית, מתוכן - אחת לא הסכימה להיכנס לתוכנית להגנה ושיקום שורדי ושורדות סחר, גם בגלל היעדר גישור שפתי מותאם לתיווך התהליך המורכב הזה.

בריאות הנפש

במאי האחרון, במערכה מול איראן, משפחה שנמלטה מהמלחמה באוקראינה מצאה את מותה פה בישראל. אבי המשפחה, שנותר להגן על מולדתו באוקראינה, שמע על כך דרך התקשורת בעודו נלחם בחזית האוקראינית. הטרגדיה הזו עוררה הדים בקהילה האוקראינית המתגוררת בשכונה הנפגעת בבת ים. לא רק עצם המוות של המשפחה הכה גלים, אלא גם השמועות, שנפוצו בהמשך: על כך שהמקרה הטרגי העלה את הקהילה על הרדאר של השכנים והרשויות, שבוחנים את חוקיות הקהילה ומאיימים בגירוש. הדבר עורר חרדה ולחץ נוספים על אלה של המלחמה.

עבור נשים רבות, שחוו ונמלטו ממלחמה בארץ מולדתן, המלחמה בישראל פירושה לחיות מחדש את הטראומות. בנוסף רוב הקהילה האוקראינית בישראל, נמלטה מהמלחמה כאשר הותירה משפחות, קרובים וחברים מאחור. הדאגה למי שנותר במלחמה מלווה את הפליטות מהרגע הראשון והיא אינה דועכת. כל ידיעה חדשותית על טיל שנפל באוקראינה מטלטלת והופכת, והחרדה לחדשות מהווה עניין יומיומי (ולא רק בגלל החדשות בישראל).

בהיעדר גישה לשירותי בריאות הנפש, הן אינן מקבלות את התמיכה הנפשית שהן זקוקות לה כבר כמעט ארבע שנים. במציאות הנוכחית, חלק מהפונות של א.ס.א. נעזרות באתרי אונליין אוקראינים לסיוע נפשי. כ-3-4 נשים ניסו לקבל עזרה נפשית דרך ביטוח בריאות מהעבודה, אך אלה לא צלחו בגלל חסם שפתי ותרבותי.

המלחמה באוקראינה

יתכן כי המצב הביטחוני העגום והממושך בישראל מקשה על החברה הישראלית להבין מדוע נשים אוקראיניות נשארות פה. אך המלחמה באוקראינה שונה באופייה מזו של ישראל. היא מתאפיינת באזעקות יומיות שנמשכות שעות רבות; בפגיעות תכופות בבתי המגורים עם מספר רב של נפגעים; בהפסקות חשמל, מים וגז של 6-8 שעות בתדירות גבוהה (כתוצאה מהרס תשתיות על ידי רוסיה); בעיירות וערים שנהרסו עד היסוד; בשטחים כבושים שמתרחשים בהם עינויים, חטיפות ורציחות של תושבים מקומיים; במל"טים שחגים על בנייני המגורים ומאיימים להתפוצץ ואף מתפוצצים על תושביהם; בהרוגים ופצועים רבים.

רק לאחרונה נפל טיל רוסי ב"טרנופול", עיר אוקראינית הנחשבת יחסית "מוגנת" - נפילה שגבתה את חייהם של 34 בני אדם. כך גם בתחילת החודש, בליל ה-3.2.26, בזמן "הפסקת אש" זמנית לכאורה, תוך כדי גל קור קיצוני של מינוס 20 מעלות צלזיוס, חלה התקיפה המאסיבית ביותר על אוקראינה בשנה האחרונה, כאשר רוסיה שמה לה למטרה לפגוע בתשתיות האנרגיה האוקראיניות המרכזיות. המתקפה חלשה על אזורים נרחבים וערים לרבות

קייב וסביבתה, חרקיב, ויניציה, ליידיז'ין, זפוריז'יה, פבלוהרד, אודסה, צ'רניהיב, סומי ועוד. פרט לפגיעה הנרחבת בתשתיות האנרגיה (הקריטיות בזמן גל קור ובכלל), למותר לציין את הפגיעה במבנים, בתי מגורים וחיי אדם.

המצב הנוכחי לא מאפשר לפליטות האוקראיניות וילדיהן "לשוב למקום מבטחים בארצן", כי אין כזה. גם טרנופול היתה לכאורה בטוחה, עם פחות טילים ואזעקות, עד שבלילה אחד נהרגו בה 34 אנשים ונפגעו מעל 100. כמו כן, העקירה הטראומטית ממדינה אחת לאחרת בנסיבות של מלחמה היא קשה ממש. לעבור את אותה העקירה פעמיים בטווח כל כך קצר זה בלתי אפשרי לרוב הנשים וילדיהן, בין אם מסיבות כלכליות, בריאותיות, נפשיות ועוד.

.....

לאחר ארבע שנים של פליטות בעקבות פלישה לארץ מולדתן, הנשים האוקראיניות וילדיהן מתמודדות בישראל עם מלחמה אחרת, שמוסיפה עוד מצוקה הומניטרית, דחק כלכלי, קושי נפשי, הרג ואובדן - לקהילה, להן וילדיהן. ניסיונו המצטבר בסיוע לפליטים ומבקשי מקלט מאריתריאה ומסודן, שחיים בישראל כדין כבר כעשרים שנים תחת הגנה קבוצתית מפני הרחקה, מלמד כי ללא כל מעטפת סוציאלית, הפליטים נדחקים לחיים בעוני, אי-ביטחון תזונתי, והדרדרות בריאותית ונפשית מתמדת. על מדינת ישראל לפעול לאלתר לחידוש והרחבת המענים המסופקים לפליטות אוקראיניות וילדיהן, כך שיאפשרו להן חיים מוגנים בכבוד ובביטחון, כמו גם התפתחות וחינוך - על פי החוק.

דרישות מדיניות מרכזיות

- מתן גישה מלאה לביטוחי בריאות לרבות:
 - אפשרות ביטוח עבור כלל הגילאים.
 - מתן מחיר הוגן, שהפליטות יוכלו לעמוד בו בהתחשב בעוני שבו הן חיות.
 - ביטול תקופת האכשרה הארוכה, שמותירה מבוגרים וקשישים בהידרדרות רפואית מתמדת ללא כיסוי בריאותי.
- הארכת ההגנה הקבוצתית לפליטות/ים אוקראינים עד סוף השנה לפחות, בהתאם למגמה בשאר העולם.
- ככלל, הגיע הזמן לספק מעטפת סוציאלית מלאה הכוללת ביטוח בריאות ממלכתי, קצבאות ביטוח לאומי, סיוע בדיור ושירותים חברתיים, תנאים בסיסיים לחיים בכבוד ולביטחון אנושי. מהלך זה אינו רק תיקון עוול מתמשך, אלא השקעה בחוסן החברתי של החברה בישראל כולה.

לפרטים נוספים:

הדר פסיה אביאל, רכזת מדיניות ציבורית, א.ס.א., hadar@assaf.org.il

